

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра архітектури та інженерних вишукувань

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри архітектури
та інженерних вишукувань

 Височин І.А..
“ 20 ” 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

1.АП.02.03 ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ

Спеціальність: 191 *Архітектура та містобудування*

Спеціалізація: *Архітектура будівель та споруд*

Освітня програма: *Архітектура та містобудування*

Факультет: *Будівельний*

2020-2021 навчальний рік

Робоча програма з дисципліни «*Основи містобудування*» для студентів спеціальності 191 «*Архітектура та містобудування*»
„20” червня 2020 року, 14 с.

Розробники: С.П. Бородай, старший викладач кафедри АтаІВ

Робоча програма ухвалена на засіданні кафедри *архітектури та інженерних вишукувань*.

Протокол від «12» червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

(Височин І.А.)
(прізвище та ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

(І.А.Височин)

Декан факультету

(підпис)

(М.В.Нагорний)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 20 червня 2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>19 – архітектура та будівництво</u> (шифр і назва)	<i>Нормативна</i>
Модулів – 2	Спеціальність 191 « Архітектура та містобудування»	Рік підготовки:
Змістових модулів: 4		2020-2021
Загальна кількість годин - 90		Курс
		4-й/2 с.т.
		Семестр
		8-й/4-й
		Лекції
		6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 5	Освітній ступінь: <i>бакалавр</i>	Практичні, семінарські
		12
		Самостійна робота
		72 год.
		Вид контролю: <i>екзамен</i>

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання - 20/80% (18/72)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення природничих, соціальних та архітектурних аспектів містобудування та проектування. Дисципліна розрахована на засвоєння майбутніми фахівцями теоретичних положень та практичних знань і навичок, необхідних для розробки містобудівних проектів.

Завдання: вивчення та основ містознавства, основних віх історії містобудування, теоретичних основ проектування міст та розробка проектної документації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- тенденції розвитку містобудування;
- основні класифікації міст;
- характерні особливості різних за функціональними призначеннями складових поселення.
- архітектурно-планувальні та композиційні методи формування просторів міст;
- прикладні (природничі, соціальні, технічні, архітектурні) напрямки розвитку міст і селищ.

уміти:

- аналізувати та формувати об'ємно-просторові архітектурні композиції;
- аналізувати функціональне зонування міських територій для оподаткування землевласників, землекористувачів;
- розробляти схеми генеральних планів міст, селищ міського типу та сіл;
- розробляти заходи по створенню композиційних основ формоутворення і детального планування: групи будівель, кварталу, мікрорайону.
- підбирати видовий склад рослин для створення композиційних груп із ландшафтного дизайну у поєднанні із будівлями та спорудами;
- співвідносити свої проектні рішення з історією та традицією місцевості;
- використовувати історичні і традиційні планувальні вирішення при створенні сучасних планувальних вирішень міст, селищ та сіл.

3. Програма навчальної дисципліни

(Затверджена вченою радою СНАУ 28.12.2016р. Протокол №8)

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Основи урбанізації міських поселень

Тема 1. Основні положення. Поняття архітектурної діяльності та її роль в організації планувальної структури міст та комплексного впорядкування територій. Основні завдання містобудування. Урбанізація міських поселень в ринкових умовах. Архітектурно-естетичні цінності міського середовища. Архітектурний проект – комплексна система. Взаємозв'язок архітектури і будівництва. Визначення структури, об'єкту та організації території містобудівництва. Розрахунок та визначення складових містобудування. Розробка архітектурно-планувального завдання.

Тема 2. Еволюція планування та забудови міських поселень. Стародавні поселення. Поселення середньовіччя. Поселення Київської Русі. Утопічні поселення. Різні течії планування та забудови міст. Сучасний період (XX та початку XXI ст.) планування міст. Визначення основних схем розвитку (еволюції) міських поселень: Стародавнього Світу, поселення Середніх віків, Київської Русі, епохи Відродження. Сучасні поселення міст. Порівняння планувальних структур та рис будівництва міст Давнього Єгипту та Межиріччя. Ескізна розробка проекту "ідеального плану міста".

Змістовий модуль 2. Функціонально-планувальна структура території міста.

Тема 3. Планувальна структура території міста. Містоутворюючі фактори. Вибір території для будівництва. Функціональне зонування. Визначення функціонально-планувальної структури міста. Розрахунок проектної чисельності населення. Проектування території населеного пункту із розбиттям на функціональні зони. Розробка генерального плану мікрорайону.

Тема 4. Зонування населених міст і членування території. Промислова зона міста. Складська зона. Зона зовнішнього транспорту. Приміська зона.

Тема 5. Сучасні види та системи розселення. Визначення поняття "місто". Критерії визначення міста. Класифікація міських поселень. Генеральний план. Функціонально-планувальна структура міста.

Тема 6. Мережі культурно-побутового обслуговування населення. Органи управління і зв'язку. Комунальні підприємства. Підприємства побутового обслуговування. Підприємства громадського харчування. Підприємства роздрібної торгівлі. Дошкільні заклади. Загальноосвітні заклади. Позашкільні заклади. Лікувально-профілактичні заклади. Фізкультурно-оздоровчі та спортивні заклади. Культурно-освітні установи.

Модуль 2.

Змістовий модуль 3. Планувальна організація та композиційне вирішення містобудівного об'єкту.

Тема 7. Планувальна організація та композиційне вирішення житлової забудови. Житлова забудова. Санітарно-гігієнічні та протипожежні вимоги до розміщення забудови. Архітектурно-просторове та композиційне вирішення житлової забудови. Економіка житлової забудови та основні техніко-економічні показники. Виявлення моделей територіально-планувального аналізу. Проектування композиційної осі житлового району. Підбір житлових будівель оптимальної поверховості. Складання балансу території житлового району. Здійснення функціонально-містобудівельного аналізу. Проектування схем проїздів для організації руху в житловому комплексі згідно норм. Розробка прокладання проїздів біля будинків.

Тема 8. Композиційні прийоми формування містобудівного об'єкту. Типи планування. Види композиції. Тектонічна та естетична організація об'ємно-просторової структури.

Тема 9. Прийоми вирішення ансамблів і центрів населених міст. Громадський центр міста. Організація мережі культурно-побутового обслуговування. Системи громадських центрів.

Тема 10. Планувальна структура промислової і складської зони. Планувальні особливості промислової зони. Складська зона. Зона зовнішнього транспорту. Приміська зона.

Змістовий модуль 4. Транспортна інфраструктура та інженерне обладнання.

Тема 11. Мережа вулиць і шляхів, транспортне обслуговування. Вулично-дорожня мережа. Класифікація, функціональні схеми. Зовнішні і внутрішньогосподарські зв'язки. Вулично-шляхова мережа населених пунктів. Автостоянки та гаражі.

Тема 12. Інженерна підготовка території та інфраструктури. Інженерне обладнання. Проект комплексного благоустрою. Принципи озеленення житлової групи. Водопостачання. Каналізація. Електро-, тепло-, та газопостачання. Інженерна підготовка і захист території.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Еволюція міських поселень						
Змістовий модуль 1. Основи урбанізації міських поселень						
Тема 1. Основні положення	4	2	2			8
Тема 2. Еволюція планування та забудови міських поселень	10	-	2			8
Разом за змістовним модулем 1	14	2	4			16
Змістовий модуль 2. Основи урбанізації міських поселень						
Тема 3. Планувальна структура території міста	6	2	2			-
Тема 4. Зонування населених місць і членування території	12	-	2			8
Тема 5. Сучасні види та системи розселення	4	-	-			6
Тема 6. Мережі культурно-побутового обслуговування населення	8	-	-			8
Разом за змістовним модулем 2	30	2	4			22
Модуль 2. Планувальна структура поселень						
Змістовий модуль 3. Планувальна організація та композиційне вирішення містобудівного об'єкту						
Тема 7. Планувальна організація та	4	-	2			-

композиційне вирішення житлової забудови						
Тема 8. Композиційні прийоми формування містобудівного об'єкту	6	-	-			6
Тема 9. Прийоми вирішення ансамблів і центрів населених місць	8	-	-			6
Тема 10. Планувальна структура промислової і складської зони	8	-	-			6
Разом за змістовним модулем 3	26	-	2			18
Змістовий модуль 4. Транспортна інфраструктура та інженерне обладнання.						
Тема 11. Мережа вулиць і шляхів, транспортне обслуговування	12	2	2			8
Тема 12. Інженерна підготовка території та інфраструктури	8	-	-			8
Разом за змістовним модулем 4	20	2	2			16
Усього годин	90	6	12			72

5. Теми та план лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Основні положення 1. Поняття архітектурної діяльності та її роль в організації планувальної структури міст та комплексного впорядкування територій. 2. Основні завдання містобудування. 3. Архітектурно-естетичні цінності міського середовища. 4. Архітектурний проект – комплексна система.	2
2	Тема 2: Планувальна структура території міста 1. Містоутворюючі фактори. 2. Вибір території для будівництва. 3. Функціональне зонування.	2
3	Тема 3: Мережа вулиць і шляхів 1. Вулично-дорожна мережа. 2. Класифікація, функціональні схеми.	2
	Разом:	6

1. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Містобудування як складова частина архітектурної діяльності людини 1. Порівняти поняття «архітектура» та «містобудування». 2. Цілі та завдання містобудування.	2

	3. Основні розділи та стадії розробки архітектурного проекту	
2	Тема 2: Охарактеризувати основні етапи розвитку містобудування в історії людського суспільства 1. Найдревніші міста Єгипту та Близького Сходу. 2. Порівняльна характеристика міст Древнього Риму та Древньої Греції. 3. Планувальні структури середньовічних міст. 4. Тенденції в сучасному плануванні міст.	2
3	Тема 3: Визначити функціонально-планувальну структуру свого міста 1. Розрахувати проектну чисельність населення. 2. Запроектувати територію населеного пункту із розбиттям на функціональні зони. 2. Розробити схему генерального плану мікрорайону.	2
4	Тема 4: Розробити планувальну схему «ідеального міста моєї мрії» 1. Визначити основні містоутворюючі фактори «ідеального міста». 2. Розробити транспортну схему нового міста. 3. Розпланувати основні функціональні зони міста.	2
5	Тема 5: Житлові утворення в структурі міської забудови 1. Охарактеризувати основні планувально-композиційні прийоми у містобудівному проектуванні житлової забудови. 2. Розрахувати середньозважену поверховість житлового фонду. 3. Виконати планувальну схему мікрорайону.	2
6	Тема 6: Основні структурні елементи вулиць та шляхів населених місць 1. Виконати планувальну схему вулиць та шляхів різного типу в населених пунктах. 2. Накреслити поперечні профілі магістральних вулиць великого міста. 3. Накреслити схеми поперечних профілів житлових вулиць міст та сільських населених пунктів	2
	Разом:	12

2. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Основні положення 1. Містобудування як складова частина широкого поняття «архітектура». 2. Ієрархічна структура системи містобудівної проектної	8

	документації. 3.Відмінність архітектурно-будівельної проектної документації від містобудівної	
2	Тема 2: Еволюція планування та забудови міських поселень 1. Стародавні поселення. 2. Поселення Середньовіччя. 3. Поселення Київської Русі. 4. Утопічні поселення. 5. Різні течії планування та забудови урбанізованих місць. 6. Сучасний період (XX та початку XXI ст.) планування міст.	8
3	Тема 3: Зонування населених місць і членування території 1. Промислова зона міста. 2. Складська зона. 3. Зона зовнішнього транспорту. 4. Приміська зона.	8
4	Тема 4: Сучасні види та системи розселення 1.Нові міста в сучасній світовій практиці містобудування (Чандигарх, Бразілія, Астана). 2.Новостворені міста в сучасній історії України (Южний, Славутич, Горішні Плавні). 3.Розвиток та реконструкція сучасних міст-мегаполісів на прикладі Сінгапура, Дубая, Гуанчжоу.	6
5	Тема 5: Мережі культурно-побутового обслуговування населення 1. Органи управління і зв'язку. 2. Комунальні підприємства, підприємства побутового обслуговування. 3. Підприємства громадського харчування та роздрібної торгівлі. 4. Загальноосвітні, дошкільні та позашкільні заклади. 5. Лікувально-профілактичні, спортивні та фізкультурно-оздоровчі заклади.	8
6	Тема 6: Композиційні прийоми формування містобудівного об'єкту 1. Типи планування. 2. Види композиції забудови міст. 3. Тектонічна та естетична організація об'ємно-просторової структури.	6
7	Тема 7: Прийоми вирішення ансамблів і центрів населених місць 1. Громадський центр міста. 2. Організація мережі культурно-побутового обслуговування. 3. Системи громадських центрів.	6

8	Тема 8: Планувальна структура промислової і складської зони 1. Планувальні особливості промислової зони. 2. Складська зона. 3. Зона зовнішнього транспорту. 4. Приміська зона.	6
9	Тема 9: Мережа вулиць і шляхів, транспортне обслуговування 1. Класифікація вулиць та шляхів міст та сільських населених пунктів згідно сучасних норм. 2. Проектування доріг за межами населених пунктів. 3. Пішохідні вулиці та бульвари	8
10	Тема 10: Інженерна підготовка території та інфраструктури 1. Водопостачання. 2. Каналізація. 3. Електро-, тепло-, та газопостачання. 4. Інженерна підготовка і захист території.	8
	Разом:	72

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: пояснення, лекція, інструктаж, робота з книгою.
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. *Практичні*: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*
- 2.2. *Дедуктивний метод*
- 2.3. *Традуктивний метод*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Дослідницький*

4. **Активні методи навчання** – використання технічних засобів навчання, групові дослідження, самооцінка знань, використання опорних конспектів лекцій.

5. **Інтерактивні технології навчання** – використання мультимедійних технологій, діалогове навчання.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС
2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)
3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітичних завдань.

10. Розподіл балів, як отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												СРС	Разом за модулі та СРС	Атестація	Підсумковий тест - екзамен	Сума
Модуль 1 –20 балів						Модуль 2 - 20 балів										
ЗМ 1		ЗМ 2				ЗМ 3				ЗМ 4						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	15	55 (40+15)	15	30	100
4	3	4	3	3	3	4	3	3	3	4	3					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Основи містобудування. Методичні вказівки до практичних занять для студентів 4 курсу напряму підготовки 6.060201 «Архітектура», С.П. Бородай . Основи містобудування. Конспект лекцій для студентів 4 курсу напряму підготовки 6.060201 «Архітектура», С.П. Бородай.

11. Рекомендована література

Базова

1. Дідик В.В. Планування міст / В.В. Дідик, А.П. Павлів. – Львів: Львівська політехніка, 2003.
2. Тосунова М.И. Планировка городов и населенных мест: Учебник для техникумов. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Высшая школа, 2005.
3. Посацький Б.С. Формування архітектурного образу міста: Навч. посібник. - К., 1993.
4. Фомін І.О. Основи теорії містобудування: Підручник. - К.: Наукова думка, 1997.
5. Державні будівельні норми України: Планування і забудова територій. ДБН Б 2.2-12:2019. Видання офіційне. К.: Мінінвестбуд України, 2019.-183 с.
6. Бирюков Л.Е. Основы планировки и благоустройства населенных мест и промышленных территорий: Учеб. пособие для вузов. -М.: Высш. школа, 1978.-232 с.
7. Державні будівельні норми України: Вулиці та дороги населених пунктів. ДБН Б 2.3-5:2018. Видання офіційне. К.: Мінінвестбуд України, 2019.-183 с.

Допоміжна

1. Боговая И.О., Фурсова Л.М. Ландшафтное искусство: Учебник для вузов - М.: Агропромиздат. 1988.
2. Бунин А.В., Саваренская Т.Ф. История градостроительного искусства. В 2-х т. - 2-е изд. - М: Стройиздат, 1979. - Т. 1. - 495 с; Т. 2.
3. Владимиров В.В., Микулина Е.М., Яргина З.Н. Город и ландшафт: Проблемы, конструктивные задачи и решения. - М.: Мысль, 1986.
4. Грубе Г.Р., Кучмар А. Путеводитель по архитектурным формам: Справочник / Пер. с нем. М.В.Алешечкиной. - М.: Стройиздат. 1990.
5. Основы теории градостроительства: Учебник для вузов / З.Н. Яргина, Я.В. Косицкий, В.В. Владимиров и др.; Под ред. З.Н. Яргиной. - М.: Стройиздат, 1986.
6. ДБН Б.2.4-3-95 Генеральні плани сільськогосподарських підприємств, - К.:1995, - 52с.
7. ДБН А.2.2-3-2004 Склад, порядок розроблення, погодження та затвердження проектної документації для будівництва, - К.:2004, - 35 с.